

Тінь Командора

НОВЕ ЖУРНАЛІСТСЬКЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЛИНСЬКОЇ МІС МАРПЛ

Продовження роману «І дощ не змиє всі сліди»

Рута Ружин органічно вжилася в ролі мами для сироти Соломійки та коханої для Свята. Однак кримінальний світ вириває жінку із сімейної ідилії: для журналістки знову знаходиться робота. Усе розпочинається з безглузлого, на перший погляд, викрадення старого комп'ютера Рути з редакції та бронзової скульптури — з музею. Обидві ці речі не несуть жодної цінності та, здавалося б, навряд чи пов'язані між собою. Місцеві оперативники заходять у глухий кут. Їхня єдина версія — комп'ютер украв якийсь жартівник, а статую забрав скульптор. І лише Рута впевнена, що поліція помиляється, та вперто продовжує розслідування.

Професійне чуття не підводить журналістку: дуже скоро в ланцюжку злочинів з'являється перша жертва. Оперативники майже відразу знаходять головного підозрюваного. Однак Рута впевнена, що схопили не того. Вона все глибше поринає у кримінальні нетрі міста, аби розплутати справи. Проте цього разу в небезпеці може опинитися не лише Рута, а ще й її близькі...

НАДІЯ
ГУМЕНЮК

ТІНЬ
КОМАНДОРА

*від переможниці конкурсу
«КОРОНАЦІЯ СЛОВА»*

КСД

2

НАДІЯ ГУМЕНЮК

ТІНЬ КОМАНДРОРА

РОМАН

ХАРКІВ
2023 КСД

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2023

ISBN 978-617-15-0309-0 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Гуменюк Н.

Г94 Тінь Командора : роман / Надія Гуменюк. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2023. — 240 с.

ISBN 978-617-15-0169-0

Рута Ружин органічно вжилася в ролі мами для сироти Соломійки та коханої для Свята. Однак кримінальний світ вириває жінку із сімейної ідилії: для журналістки знову знаходиться робота. Усе розпочинається з безглузлого, на перший погляд, викрадення старого комп'ютера Руті з редакції та бронзової скульптури — з музею. Обидві ці речі не несуть жодної цінності та, здавалося б, навряд чи пов'язані між собою. Місцеві оперативники заходять у глухий кут. Їхня єдина версія — комп'ютер украв якийсь жартівник, а статую забрав скульптор. І лише Рута впевнена, що поліція помиляється, та вперто продовжує розслідування.

Професійне чуття не підводить журналістку: дуже скоро в ланцюжку злочинів з'являється перша жертва. Оперативники майже відразу знаходять головного підозрюваного. Однак Рута впевнена, що схопили не того. Вона все глибше поринає у кримінальні нетрі міста, аби розплутати справи. Проте цього разу в небезпеці може опинитися не лише Рута, а ще й її близькі...

УДК 821.161.2

© Лис Н. П., 2023

© Depositphotos.com / Kruchenkova, ВІКТОР, обкладинка, 2023

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2023

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2023

Минуле відкидає довгі тіні.
Ніколас Спаркс

Деякі тіні такі довгі, що з'являються раніше, ніж світло.
Террі Пратчетт

1

Телефонний дзвінок обірвав сон, як ниточку з повітряною кулькою. Блакитний балончик гойднувся над головою, змахнув тонким хвостиком і хутко зник у небі. А рингтон утретє нагадав Руті, що хтось потребує її тут, на землі. І то негайно.

«Коханий», — подумала Рута й протягнула руку до голосистого гаджета.

«Шеф», — лаконічно й невблаганно сповістив напис на екрані.

О ні! Ні, ні й ще раз ні! Це ж просто нетактовно! Субота. Ранок. Двадцять хвилин на восьму. І шеф із черговою вказівкою, з якимось новим «піді туди — не знаю куди, напиши те — не знаю що».

— Ось вам, ось вам моя відповідь!

Рута вдарила кілька разів кулаками по подушці, як по боксерській груші, й накрила нею телефон. За кілька хвилин дістала, щоб покласти на столик. А там — нове повідомлення у вайбері. Щойно надіслане.

«Авжеж, якщо заступають двері, то можна й у вікно. Який же ви настирний, пане Гранатовичу! А уявіть собі, що я ще сплю й телефон мій звечора на беззвучці. Уявили? Ну от і добренько. Поговоримо о де-в'ятій. Чао!»

Колись Рута сказала, що прокидається дуже рано, і відтоді редактор вважає її жайворонком. «Рута рано встає, от їй і Бог дає. А ви вчіться, вчіться, малята-журналята».

Якщо відверто, то Рута й сама не знає, до якого хронотипу належить. Хіба взагалі можна в цьому аритмічному інформаційному хаосі встановити якийсь власний біоритм і припасувати його лише до вечора чи до ранку? Отож-бо. Іноді вона жайвір, а іноді — сова. Трапляється й два в одному — це коли в добу необхідно втиснути сорок вісім годин роботи. Увесь минулий тиждень був саме таким: лягала після опівночі, прокидалася рано-вранці — й відразу на старт у цілоденну круговерть. Цієї ночі нарешті трохи відіспалася. І навіть наліталася. Смішно зізнатися, але вона й досі літає уві сні. Зазвичай таке сниться дітям, доки вони ростуть. А в її польотах... Ну ось, знову... Заплющила очі — і в шудратій¹ (бабусине слово) голові:

Серпневу синю тишу
Серпокрильці жнуть...

Ніби цілу ніч це хоку постукувало в тоненьку шкаралупку таємничого яєчка, прихованого десь у мозковому лабіринті, й ось — на тобі, радуйся, Руте, — проклюнулося, народилося, виросло! Вставай і записуй!

Користі від цього новонародженого, звісно, небагато. Куди йому до Камеронового «Термінатора», таблиці Менделєєва, швейної машинки чи навіть кулькової ручки, що придумані уві сні. Та й чи схвалив би це маленьке трирядкове творіння улюблений Басьо? І все ж... Такий щем у серці...

Хоча щем радше не через хоку про серпокрильців, а через них самих — сьогодні за вікном уже не чути їхнього звичного радісного попискування. Відлетіли улюблені небесні дельфінчики. А це знак, що літо на осінь повертає. А осінь, як би її не любила, завжди несе смуток і меланхолію.

Коли Рута кілька років тому вперше побачила цих птахів біля своєї дев'ятиповерхівки, подумала, що то міські ластівки. Всезнайко гугл поправив: ні, це серпокрильці, чорні стрижі, які цивілізувалися (авжеж, усі істоти на Землі суцї, потроху цивілізуються й адаптуються) і з гірських скель та ущелин перебралися до великих міст. Шугають вони зграями й під час свого колективного полювання видають пронизливі звуки, що нагадують попискування китоподібних розумах. От і «охрестила» їх Рута небесними дельфінчиками.

Учора серпокрильці весь вечір літали перед будинком, виписували круті віражі та циркові піруети попід самими вікнами, позирали круглими, непропорційно великими очиськами на лоджію, з якої вона місяць тому випускала в небо двох їхніх заблудлих чорнопузиків. Рута впевнена: у Всесвіті існує закон єдності сердечного тепла, і за цим неписаним законом птахи також відчують, хто їх любить. От і вирішили навідатися перед дорогою.

Рута давно вивчила цей ритуал прощання. Тож уже вчора з'явилося передчуття розлуки, і вона довго думала, як то птахи долатимуть шлях аж до Африки, навіть на мить не присідаючи на землю. Бо ж серпокрильці все життя проводять у повітрі. Скільки їх долетить? І чи пташки, які повернуться до міста наступного травня, знову поселяться

у, точніше сказати, *на її будинку?* А як поселяться, то чи впізнають Руту? Шлях перелітні птахи добре запам'ятовують, а людей? Та якщо закон єдності сердечного тепла діятиме... А він таки мусить діяти, бо інакше хтозна, що може статися з цим тривожним світом...

Така тиша за вікном! Вранішня серпнева тиша. Сонячна й благодатна. Ця субота (уперше за весь місяць!) має бути повністю вільною — Рута не планувала нікуди ні їхати, ні бігти, ні писати. Свят ще вчора вирушив до своєї Олянівки, на опустіле рідне обійстя, садовою та городиною припастихся. Соломійка спить — з її кімнати ані звуку. Хай поспить маленя. Скоро вересень і дівчинці вже буде не до сну. Як сказала олянівська сусідка Житників, «школа — то вже, щитай, кінець свобідного діввацтва». Баба Ганя, як завжди, трохи перебільшує, але першокласниці таки й справді доведеться пожертвувати солодким діввацьким сном заради науки.

Тихесенько, навшпиньки, щоб не розбудити Соломійку, пройшла до вікна, глянула на осиротіле без птахів небо, зітхнула, подумки побажала щасливої дороги серпокрильцям. І раптом злякано схопилася за серце: за стіною голосно бабахнуло, а слідом за ним пролунав розпачливий дитячий крик.

Соломійка! Господи, що із Соломійкою?!

Рута вмить забула й про ранкову меланхолію, і про птахів, і про хоку, і про телефонний дзвінок. Щодуху кинулася на кухню, а там ще та картина олією... Під столом причаїлося якесь невідоме вусате й чотирилапе біле створіння. Поблизу плити, так само біла з голови до п'ят, завмерла постать, підперезана її картатим фартушком, що звисає аж до підлоги. Поруч, на кахельній плитці, посеред розсипаного борошна, за інерцією падіння ще дотанцьовує дике шаманське бугі-вугі чорна сковорода. З рідкого тіста в емальованій мисці на столі приречено поблимує кружальце яєчного жовтка з лусочкою шкаралупи посередині...

— А це що за сніговики нашу кухню окупували? — Рута трохи оговталась від переляку й удала здивування.

— Це ж ми — я і Варварка. Хіба ти не впізнала? А сніговики влітку не водяться.

Фігурка біля плити ворухнулася, завертіла головою, здійсмаючи в повітря білу борошняну хмаринку, з-під неї на Руту глянули провинні Соломійчині очі.

— Мамусю, ти тільки не сердься. Нічого ж страшного не сталося, це просто буденні дрібниці. Подумаєш, сковорода впала. Як упала, так і підніметься. Правда ж?

— Авжеж. Тільки чого це наша сковорода надумала із самого ранку падати, підніматися та ще й танцювати?

— Це не сковорода надумала. Це я... Хотіла тобі оладків спекти... Ти ж їх так любиш, завжди Свята хвалиш і хвалиш, хвалиш і хвалиш... Думаєш, чого це ми з Варваркою крутилися на кухні, коли Свят готував? А от того. Я ж, хитруля, придивлялася, придивлялася, запам'ятовувала, доки всього рецепта й не запам'ятала. Був би тобі сюрприз, тільки от... Ну чого тобі, Варварко, треба було під ногами плутатися й мені заважати? Га? Ну чого?

Сніговичок під столом почув своє ім'я, змахнув хвостом і голосно нявкнув.

— О! Чуєш, Соломійко, що наша Варварка каже? Вона навіть не думала тобі заважати, навпаки, хотіла запропонувати ще й свій рецепт і допомогти готувати сніданок, — усміхнулася Рута.

— Ти розумієш котячу мову? Справді? То ти ворожайка!

У Соломійчиних округлених очах — здивування й очікування. Сказала б зараз жінка, що так, вона справді чарівниця — і дівчинка повірила б.

— Ні, Соломійко, то я пожартувала, — усміхнулася й витерла сльозу, що таки наздогнала її переляк.

Господи! Та що ж це з нею сьогодні таке? Щойно за серпокрильцями мало реви не обсіли, а тепер-от не стрималася...

— Ти не вдарилася, Соломійко?! Не обпеклася?! Не поранилася?! Не злякалася?! Слава Богу! Пішли до ванної, будемо змивати твій борошняний грим.

Від малої претендентки на кухарську славу нічого не приховаєш, таки помітила сльози на маминому обличчі. Зазирнула стривожено в очі, скривила мармизку й аж трохи схлипнула. Радше всього, за компанію з Рутою.

— Мамусю, ти плачеш? Через мене? Бо я така невмійка?

— Хто сказав, що моя Соломійка — невмійка? Ти найкраща у світі вмійка, а зараз будеш і вмійка. Нумо до води!

— Але ж ти...

— То борошнинка в око потрапила.

— А-а-а. Ну якщо одна борошнинка, то це не страшно. Мені он, бачиш, скільки натрусилося — як сніговиська взимку. Але нічого, треба просто промити очі водою — і все минеться.

Сніговисько... З пам'яті вплив минулорічний грудневий день, несподіваний снігопад — ніби небо розверзлося, переметена дорога до Олянівки. Рута везла Соломійці гостинці й гадки не мала, що сама була для неї найбажанішим подарунком, випрошеним дівчинкою у святого Миколая. Ще від воріт побачила приплюснутий до вікна носик і дві долоньки на запорошеному склі пообіч обличчя. А за мить мала вже вибігла їй назустріч, роздягнута, у самій лише святковій сукенці. Кинулася на шию, міцно обійняла руками, пригорнулася всім тілом, голосно заплакала й категорично заявила:

— Ти тепер моя мама! Мені тебе Миколай подарував!

Святослав із Соломійчиним пальтечком у руках стояв біля порога, ніяково усміхаючись. Скільки б часу він ще так ніяковів, пік раків і мовчав, якби не ця дитяча забаганка до свята? Місяць? Два? Рік? Утім, вони могли взагалі не зустрітися.

Він був зареєстрований у фейсбуці під ніком Свято. Якось написав Руті в приватну пошту про те, що в його Олянівці загадково пішла з життя сільська фельдшерка й хтось хоче спустити на гальма розслідування її смерті — досить загадкової, обплутаної містичними чутками та домислами. Може, приїхала б... У неї стільки вдалих журналістських розслідувань.

Сказала шефові. А той вхопився за листа обома руками, як потопельник за рятівний круг: їдь, звичайно ж, їдь, і негайно: газеті потрібна сенсація, а читачам — тема для обговорення!

На Червоній горі, біля самого села, «нісан» шубовснув у калабаню й склав усі чотири лапки, чи то пак колеса. Якийсь сільський «провидець», незваний-непрошений, примчав на допомогу, витягнув обляпане багнюкою авто, а Руту запросив до себе додому. І вже там виявилось, що Святослав Житник і Свято — одна й та сама особа, що знає він її давно, бо навчався в тому самому виші й по самісінькі вуха був закоханий в універівську міс Марпл. Але провчився Свят лише рік, а тоді мусив обирати: віддати хвору маму в спецінтернат, а маленьку небогу, дівчинку своєї загиблої сестри-близнючки Ясі, у дитбудинок чи залишити навчання й повернутися до села, щоб опікуватися ними. Він обрав рідних людей.

А за кілька днів Рутиного перебування в селі, після спільного розслідування трагічної загибелі Ясі та інших загадкових смертей, чоловік став для неї рідним.

Соломійка з першої ж хвилини, відколи святий Миколай подарував їй Руту, називає її мамою. А Святослав, її дядько й хрещений, який ростив дівчинку ще з пелюшок і на якого вона схожа як дві краплі води, досі так і залишається для неї Святом. Треба буде якось виправити цю несправедливість, підказати донечці. Хоча чоловік каже, що не варто запрягати воза поперед коней — дівчинка сама вирішить, коли їй перейти від Свята до тата.

Тільки-но довела до ладу маленьку замурзу, прибрала на кухні та взялася накривати на стіл, як знову обізався телефон. А щоб вас, дорогий Гранатовичу, п'яна качка ногою копнула! Не інакше як знову необхідно кудись мчати, мов на пожежу. І, звісно ж, нема кому це доручити, крім Руди Ружин. Ніяк не можуть звикнути в редакції, що вона тепер не сама, що в неї дитина, сімейні клопоти. Зрештою, Конституція гарантує кожному законне право на вихідний. До дев'ятої ще сорок хвилин, та гаразд — треба відповісти.

Голос редактора такий, що, здається, бідний телефон зараз вибухне, як граната (через цю вибуховість Левко Гнатович і прозваний Гранатовичем).

— Ружин, ти прокинулася нарешті?! Я вже втретє телефоную! І все як у рейку!

— Ні, ще сплю... І мені сниться дивний сон, нібито ви, Левку Гнатовичу, чогось із самого раночку хочете почути мій голос. Але цього не може бути, бо ж сьогодні вихідний і я не планувала щось висвітлювати.

— Може, усе може бути! Завтра доспиш. А зараз лети до редакції. Негайно! Мене ще вдосвіта підняли, хоч я також маю вихідний і нічого не планував.

«Еге ж, зараз, тільки осідлаю мітлу й полечу», — подумки зіронізувала Рута. А вголос вимовила:

— Невже в нашому замку марсіани висадилися й ні з ким із землян, окрім мене, перемовини вести не хочуть?

— Гірше! Нашу редакцію обікрали!

— Марсіани? Обікрали редакцію? Оце справді сенсація!

— Припини свої кпини, Ружин! А обікрали, до речі, саме ваш із Маргаритою кабінет.

Рута засміялася.

— Ружин, ти що сьогодні пила? Чи це ще звечора? Що я такого смішного сказав? — Здається, до голосу шефа додалося ще й властиве чоловікові нервово притупування та постукування кісточками пальців по столу.

— Та от уявила, як злодії тягнуть із кабінету наше найбільше багатство, нашу любов і гордість — столітнього Серафима Фікусовича. Мабуть, тільки заради нього вони й залізли. Бо що ж у нас іще викрадати?

— Кому нафіг потрібен той фікус? Стоїть собі, зараза, пів кімнати займає. Я б ще й заплатив, аби його хтось забрав. Украли комп'ютер!

Зараза не фікус, а Маргося, яка притаскала його до кабінету років п'ятнадцять тому, коли народилася внучка й у малогабаритній квартирі стало геть тісно. Вазон у величезному дерев'яному кадубі з розлізлими клепами вигнався аж до стелі й почав потроху всихати. Марго люто ненавидить комп'ютери й узагалі все, що виникло в еру ворожого їй інтернету. Жінка єдина в редакції досі пише ручкою й час від часу впрошує їхнього оператора коли за каву, а коли й за дещо міцніше набрати її писанину. Утім, пише Марго, м'яко кажучи, небагато, тож шеф, який страшенно боїться жіночих скандалів, обрав нейтральну позицію: до пенсії Маргариті залишалось зовсім нічого, тож можна й потерпіти.

У всиханні підстаркуватого фікуса Маргося звинувачує Рутиного «Джерика»: це мовчує й усюдисує породження цивілізації нібито опромінює та вбиває улюбленця, посадженого ще її бабусею Серафимою. Хтось із редакційних дотепників назвав і вазона Серафимом, Серафимом Фікусовичем, на честь незабутньої Маргосиної бабусі. Дилему — фікус чи комп'ютер — ніхто не міг вирішити. Суперечки виникали після кожного пожовтілого пальчика на широкій вазонівій лапці. Тож якби хтось справді вкрав цього екзотичного довгожителю... Гм... Зрештою, і допотопний комп, що пережив уже з десятків термінів придатності, потрібен грабіжникам так само, як і нещасний фікус, — місця займає багато, а годиться хіба що для набору тексту. Одне добре: нарешті скупий Гранатович змушений буде купити нового.

— Ну це ж треба! Щоб заради такої здобичі ризикувати, двері популярного ЗМІ виламувати...

— Не двері, а вікно. І дивна якась у тебе реакція, Ружин, дуже дивна, я б навіть сказав, підозріла. А може, це ти й організувала цю крадіжку, щоб позбутися старого комп'ютера й домогтися нового?

— Щоб я навела крадіїв на свого улюбленого «Джерика»?! Та як ви могли таке подумати про мене, Левку Гнатовичу! А про Марго чомусь не подумали. А в неї, якщо вже на те пішло, переконливіший мотив — ненависної «атомної бомби» позбутися, а свого улюбленого фікуса врятувати від передчасної смерті.

— Та ну вас із вашими детективними мотивами й речдоками! Маргарита на вихідні поїхала до родичів у село. А ти лети сюди хутчіше й поясний сама поліції, що й до чого. Може, ще щось із кабінету пропало. Я ж у ваші шухляди не заглядав. Словом, тут на тебе чекають не дочекаються.

— Авжеж, один з автоматом і двоє з лопатами, щоб відразу й закопати нещасну журналістку, яка щойно втратила свого вірного старенького друга «Джерика» і навіть оплакати його не встигла, — зітхнула Рута. — Гаразд, Левку Гнатовичу. Зараз викличу таксі та й примчу.

Ось тобі, Рудо, і серпнева вранішня елегія, ось тобі передосіння меланхолія, ось тобі, нарешті, вільний вихідний! Хутчіше нагодувати Соломійку, приборкати на голові свої солом'яні розкуйовджені (шудраті!) патли, замовити машину — і вперед, назустріч невідомому.

¹ Шудрата — скуйовджена, розпатлана (діал.). (Тут і далі прим. авт.)

2

Поблизу відчинених дверей редакції — поліційна машина з увімкнутою синьою мигалкою. Дідько його знає, навіщо вона мигає. Щоб привернути увагу перехожих? Біля вікна — двоє чоловіків у одностроях. А самого вікна, власне, і нема. Металева решітка валяється під стіною, на покоцаному асфальті, — мабуть, не метал, а якась підробка, якщо так легко перепиляли. Вибиті шиби виблискують сотнями скляних скалок з підлоги по той бік стіни. У кабінеті — шапка для одягу, два столи, чотири стільці й ображено набурмосений Серафим із трагічно опущеними листками. Усе, крім комп'ютера, на місці. Але оперативник наполягає: необхідно перевірити шухляди й тумби в столах, бо якщо він щось із пропажі не занотує в протоколі, а потім у редакційників виникнуть претензії, то ніхто вже не зважатиме на це — бачили очі, що в них украли...

Треба то й треба. Рута підійшла до сусідчого стола. О, побачила б Маргося це вторгнення на її недоторканну територію! Рута точно знає: пані Фікусова діамантів і золота в редакційній шухляді не ховає. Удома, вочевидь, також. Маргарита ще те тринькало: за тиждень після зарплати вже шукає, у кого б «стрельнути» сотню-другу до авансу, борги поверне — і знову «стріляє» до зарплати. Не те щоб гроші не водилися, але чогось вони в Марго ніяк не тримаються, тільки сяйнуть світлими лицами поважних українських діячів — і відразу розбігаються врізнобіч, зникають у бездонних нутрощах усіляких кас. Доки жив Маргосин тато, вона тих папірців і не рахувала. Тривалий час турботливий предок підкидав їх зі своєї зарплатні державного чиновника, а коли вийшов на пенсію та влаштувався швейцаром в елітному ресторані (подейкували, що виконував він не лише прямі обов'язки), то забезпечував свою одиначку та її сім'ю ресторанными продуктами. Так і не навчилася пані Фікусова давати раду зі скороченим сімейним бюджетом.

Отож, серед її речей повсякденного журналістського побуту — купа списаних розмашистим почерком аркушів, записник, ручка, тубик помади, пакетик різнокольорового драже, упаковка сухого світочівського печива «Марія», яке Маргося гризе, немов білка горішки... У тумбі — сифон-поливальниця для улюбленця Серафима

й запасні, уже трохи приношені туфлі на високих підборах (на випадок, якщо раптом доведеться йти на відповідальну зустріч чи висвітлювати святкову подію). Ну кому потрібні ці скарби?! Та й у Руті нічого красти.

Але в неї таки поцупили. Старий диктофон, нагородний, вручений колись українською активісткою з Канади за перемогу в журналістському конкурсі. Сріблястий заокеанський пристрій із чорними залісинами на кутиках, трохи масивніший, ніж сучасні гаджети, уже давно лежав у столі. Але, як і нагородна зброя, він іноді ставав у пригоді й «вистрілював». Траплялося це нечасто, востаннє — тиждень тому, коли до редакції прийшла незнайома дивакувата пані. Вона з'явилася ніби нізвідки, наче виплила з дощової мряки — малиновий тонкий кардиган до колін, такого самого кольору сітчастий капелюшок із широкими крисами, що затінювали немолоде обличчя, світлі штани. Коли Рута дізналася, хто ця малинова пані, її серце забилося в прискореному ритмі. Але чи справді відвідувачка — та сама довгождана адресатка, на яку вона чекала? Чи не видає себе за неї хтось інший? Не зазирати ж у паспорт.

І раптом Руту наче струмом ударило. Чому залізли саме до її кабінету? Чому забрали саме її старенький, нікому не потрібний диктофон? Чому не до бухгалтерії, розміщеної в сусідній кімнаті? Чому не до Гранатовича, де можна пожитись і дорогою іконою, і картиною відомого художника, і грошима, схованими в персональному сейфі, і сувенірними штучками — невеликими, але й недешевими, привезеними з різних куточків світу? До того ж шефове вікно на торці, з боку парку, ніхто не побачив би, хоч бий його, троци, влазь у нього, а їхнє з Маргосею видно з дороги. Чому, зрештою, не вдерлися до верстальної кімнати, де стоїть єдиний новий потужний комп'ютер? Щоб ото пиляти залізні віконні ґрати заради мізерного улову? Щось тут не так.

Та жінка в малиновому... Інтерв'ю з нею, записане на старенькому диктофоні... Чи не це стало спусковим гачком, точкою відліку?.. Ні, почалося, мабуть, ще раніше. Бо малинова пані ніколи не з'явилася б, якби за два місяці до того не прийшла інша, не менш дивна й загадкова. З неї, тієї першої жінки, усе почалося. Авжеж, із неї.

Добігав кінця передостанній день травня. Рута точно пам'ятає, що було це в п'ятницю, після полудня. Вона сиділа як на голках, раз за

разом поглядаючи на годинник: зателефонував Свят і попередив, що о сімнадцятій годині мусить зустрітися з кимось зі своїх клієнтів (він створив групу психологічної підтримки й планував розкрутити її та невдовзі відкрити щось більше й серйозніше). Цю здибанку він не передбачав. Щойно Святослав забрав із садка Соломійку, якій уже кілька днів обіцяв похід на привозні чеські атракціони, а тут це несподіване «SOS!» — у людини щось трапилося, необхідно допомогти. Отже, розважальну прогулянку доведеться перервати й брати дитину із собою на ділову зустріч, або ж дружина під'їде й побуде з дівчинкою. Рута запевнила: звісно ж, посидить із донечкою. Бо що то за ділова розмова, коли поруч така непосида?

До сімнадцятої (час Святової зустрічі) залишалось ще майже півтори години. День не газетний, черговий номер тільки-но сьогодні випурхнув із друкарні, можна б і раніше піти. Але Маргося вже змилася, Гранатовичу ще зранку хтось на улюблений мозоль наступив — і він метає громи та блискавки. Тож краще не полишати кабінет напризволяще.

Жіночий голос у редакційній слухавці сповістив, що його власниця хотіла б зустрітися з Рутою Ружин: має для неї дещо вельми цікаве. Чому саме з Рутою Ружин? Бо вона її знає. Звідки? Як це звідки? Вона читає газету. А хіба інших не читає? Читає, але не знає. Отака логічна мотивація.

Рута сказала, щоб жінка приходила в понеділок, тоді в них буде більше часу для спілкування. Але незнайомка заявила, що до понеділка чекати не може, до того ж вона вже зовсім поряд, за рогом будинку, у книгарні, з якої оце й телефонує. І якщо вже вирішила, то мусить зайти. Хтозна, що станеться до понеділка. А раптом її шляк трафить, а в неї важлива справа, яку не можна на той світ забирати. Та це й ненадовго.

І справді, за кілька хвилин пані вже стояла на порозі. Трохи старомодна (хоча в такому віці на моду не дуже зважають) і ніби втомлена — чи то здорожена, чи невиспана, чи збентежена. Гладеньке сиве волосся з блакитним відливом прикриває тонка аквамаринова хустина. Хустка добре підібрана до темно-синьої блузки, але зовсім не пасувала до аскетичного блілого обличчя з тонкими вустами, робила його старішим. Жінка сіла на стілець, розправила довгу сіру спідницю

з чорною мережкою по подолу, притулила до колін дерев'яний ціпок із фігурною ручкою.

— Я Агата. Агата Христенко.

«Це ж треба! Сама Агата Крісті прийшла до міс Марпл», — усміхнулася подумки Рута.

— Еге ж, мабуть, Христенко англійською і буде Крісті. Так мені вже не раз казали. Тільки я тої Христі не читала й загалом не люблю детективів. Моє читиво — історія. Та й що може цікавити архівістку більше, ніж історія?

«Теж мені телепатка», — знизала плечима Рута й мимохіть глянула на годинник. Агата перехопила її погляд.

— Поспішаєте? Тепер усі кудись поспішають, біжать, біжать, біжать... І що цікаво: біжать урізнобіч, різними шляхами, а прибігають усі до одного місця. Ніколи подумати, ніколи поговорити. Суєта суєт. Та я ж вас попереджала, що ненадовго.

«Проповідниця чи філософиня», — подумала Рута й запевнила:

— Ні-ні! Я нікуди не біжу. Принаймні поки що... Слухаю вас уважно.

Агата розповіла, що впродовж останніх трьох років займалася описом і підготовкою документів різних установ та організацій для передачі до обласного архіву. Такий собі архіваріус на виїзді. Зазвичай робила це в місті, але доводилося бувати й у районах, навіть у деяких селах. В одному з містечок до неї підійшов чоловік років п'ятдесяти й сказав, що хотів би показати листа, якого його батько привіз колись із Колими. Лист не має якогось державного чи історичного значення, не політичний, радше романтичний. Кому він адресований — не відомо, можливо, адресатки вже й на світі нема. Але раптом хтось із дослідників зацікавиться самим фактом табірної епістолярії, або якийсь родич тієї дівчини відгукнеться. Бувають же дива на світі. Утім, хай працівники архіву вирішують, а в нього рука не піднімається викинути це послання, яке покійний батько привіз із чужини, але так і не зміг вручити адресатці.

Як з'ясувалося, батько цього чоловіка, Андрій Красицький, був художником. Щоправда, самодіяльним, бо спеціальної освіти не встиг здобути: ні в Київській художній, ні у Львівській інститут друкарства його не прийняли. Причина — неблагонадійність. Неблагонадійним був не стільки він сам, скільки його двоє дядьків, яких посмертно

звинуватили в націоналізмі. Ну а вже потім «незгодним» став і Андрій. Тож замість омріяного вишу йому було уготовано інший заклад — табір для політв'язнів на Колимі, куди він потрапив під час «першого покосу інтелігенції». Друзі-в'язні називали молодого художника волинським Рафаелем, табірне начальство використовувало його малярський хист в оформленні та виготовленні агіток, а заодно люто ненавиділо обдарованого чоловіка за його винятковість і вигадувало для нього потрійні езекуції. Бидло завжди було й залишається антиподом таланту.

Коли Красицького, хворого на сухоти й майже осліплого, звільнили з табору (власне, списали) і він ішов на вахту по речі, до нього стали підходити в'язні з проханням узяти передачу на волю. Хтось зібрав для рідних трохи грошей, хтось написав листа. Було й особливе послання, для якого друзі задалегідь облаштували спеціальний сховок — тайник під подвійним дном мольберта. Туди поклали вірші відомого ув'язненого поета й лист до невідомої дівчини.

Повернення з Колими — довготривале і драматичне. На вахті мольберт відкрили, тоді закрили й шпурнули слідом за звільненим художником. Красицького запхали до переповненої вантажівки й відправили до Усть-Омчі, а вже звідти — до Магадана. А там хоч бийся головою об лід. Дороги далі нема, вибратися можна тільки літаком, проте на нього брали лише вільнонайманих, звільненим в'язням — зась. Люди влаштували страйк, лягли покотом просто на летовищі. Обморозилися, позастуджувалися, але свого таки добилися: літак доправив їх до Хабаровська. А вже звідти залізницею Красицький вирушив на захід. Спочатку за адресами, які тримав у голові, щоб передати речі з табору, а тоді — на Волинь.

Приїхав хворий, з надривним кашлем, ледь тримався на ногах. Трохи оклигавши, дістав останні табірні послання, сховані в мольберті. Вірші віддав Євгенові Сверстюку, якого добре знав, а з листом поїхав до Луцька. У будинку, адресу якого йому назвав товариш по заслання, ніякої мони Анни не було. Там віднедавна жили інші люди, які нічогісінько про попередніх господарів не знали. Жінка в яскравому розкішному халаті, явно не зі звичайної радянської крамниці, так і сказала: «Знать не знаю і знать не желаю».

Красицький майже втратив зір і більше не малював. Лист після його повернення з міста ліг на своє місце й пролежав у мольберті аж до

цього часу, на десяток років переживши художника.

Мольберт Агата передала до архіву, а лист вирішила віднести до редакції. Вона знала колись дівчину, яку називали мона Анна. Так, знала... Вони навіть жили по сусідству. Звісно ж, упевненості в тому, що це саме їй зізнавався в коханні Командор, не було. Проте деякі факти збігалися, тож архівістка сподівалася, що газета, опублікувавши цю історію та сам лист, допоможе відшукати її давню знайому. Серце підказувало, що то таки вона.

Жінка залишила свій номер телефону.

— Прошу вас: тільки-но щось дізнаєтеся, відразу повідомте. Якщо це та Анна... Мені дуже, ну дуже-дуже необхідно її побачити. Мушу поговорити.

Та вже наступного дня після публікації зателефонувала сама. А потім ще кілька разів допитувалася, чи ніхто не відгукнувся.

І лише тиждень тому з'явилася друга жінка.

Збиралося на дощ. Хмара зачепилася за вершечок тополі, що вигналася вгору якраз навпроти редакційного вікна, присіла на нього, як переогодований дракончик, і збиралася ось-ось розплакатися. Рута нудилася в «режимі очікування»: годину тому здала шефові «цвях» номера — другу подачу свого тривалого розслідування, що забрало в неї купу нервів і часу. Ким тільки їй не доводилося прикидатися, щоб викрити ізсередини це, як тепер кажуть, «злиття бізнесу й криміналу». А тепер останній рубіж — редакторське «добро». Та перш ніж його дати, Гранатович мусить влаштувати свій допит: чи все ретельно перевірила, чи підстрахувалася записами, свідками, світлинами, документами? Бо ж якщо що, то по судах затягають і твоя юридична освіта, Руто, виявиться безсилою проти цієї «гангрени» з її зв'язками й лантухами грошей. А газета не банк Рокфеллера, щоб сплачувати за неправедні суди й судилища.

Зазвичай за годину шеф уже тричі викликав на килимок. Але цього разу — тихо як у вусі. Гранатович або ще не починав читати, або не має зауважень. Іноді й таке диво трапляється.

Рута помітила її через вікно. Спочатку периферичний зір вхопив якусь соковиту малинову пляму, що різко контрастувала із сірістю захмареного неба. Але коли те малинове видиво пропливло повз вікно втретє, Рута визирнула й помітила жінку. Незнайомка ще кілька разів пройшлася туди-сюди. Зупинялася, завмирала на одному місці, ніби

роздумувала, заходити чи ні, і знову, трохи припадаючи на праву ногу й посмикуючи ремінець невеликої лакованої сумочки, перекинутої через плече, йшла то до дверей, то від них.

Нарешті по припорошеному листі дерев залопотіли перші краплі дощу.

У жінки не було парасолі, криси легенького сітчастого капелюшка вмить промокли й опустилися. Незнайома пані хутко попрямувала до дверей редакції і рішуче штовхнула їх.

Мабуть, спочатку пішла до приймальні редактора, бо за хвилину в коридорі почувся голос Уляни, коректорки, яка заодно виконувала обов'язки шефової секретарки. У такий спосіб Гранатович одним пострілом убивав двох зайців: по-перше, Ульці ніколи було нудьгувати, а по-друге, редакція заощаджувала одну зарплату. Ще хвилинка — і відвідувачка вже стояла перед Рutoю. Висока, худорлява, тонкостанна, з каштановою шапочкою каре, прихопленою тонкими пасемцями сивини, що ледь виднілася з-під низько опущених крис капелюшка, з гоструватим профілем. Глибокі темні очі, обрамлені тонким, ще не вельми густим мереживом зморщечок, — наче два осінні стомлені метелики посеред перших павутинок бабиного літа. Мабуть, колись вона була вродливою, навіть дуже вродливою. Хоча чому була? Вона й тепер гарна.

Рута показала їй на стілець. Але жінка ніби й не помітила її жесту, знервовано смикала ремінець сумочки, струшувала дощові краплі з кардигана, розгладжувала на колінах світло-сірі штани. Їй ніби бракувало повітря. Зрештою прокашлялась.

— Той лист... Він у вас?

Голос жінки тремтів від хвилювання. Вона ще раз прокашлялася й повторила:

— То він у вас? Ви його нікому не віддали? Може, хтось помилково... Я мушу побачити... Мушу...

Рута відразу здогадалася, про який лист ідеться. Так, вона надрукувала це зворушливе зізнання в коханні, написане кілька десятиліть тому в таборі на Колімі й принесене в редакцію Агатою Христенко, а потім заховала його в себе. Дістала з теки два зжовклі від часу аркуші, списані дрібними літерами з двох боків (вочевидь, щоб заощадити папір), і протягнула жінці.

— Це його почерк. Його! — Малинова пані не читала листа, тільки жадібно подивилася на нього, похапцем пробіглася очима, торкнулася вустами й утомлено сіла на стілець. Благально звела на Руту засмучені очі-метелики.

— Можна, я заберу його? Це ж мені... Він написав його мені.

— З однією умовою: ви розкажете про себе. Ну й, звісно, про того, хто написав. Гарзд?

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ